

Марија Тодоровић
Филозофски факултет, Београд

СТРАТЕШКО ОПРЕДЕЉЕЊЕ СРБИЈЕ И ВЛАДАЈУЋЕ ПОЛИТИЧКЕ ЕЛИТЕ

Сажетак

Предмет рада је међународна политика Републике Србије, тј. владајуће политичке елите и то преваходно према ЕУ. Циљ је приказати различита научна и политичка усмерења према придруживању ЕУ (на основама наслеђеног стања), а у том контексту и могућности алтернативне спољне политике, те на основу тога анализирати тренутни положај и путању у међународним односима. Циљ овог рада је теоријско разматрање теме стратешког опредељења Србије у међународним односима из угла социологије политике и, у том смислу, прикључење актуелном дискурсу о уласку Србије у ЕУ и о „неизбежности“ датог процеса.

Ауторка је мишљења да је процес уласка у ЕУ спор и неизван, а алтернативе скоро непостојеће. Спољнополитичке околности на регионалном и глобалном плану не иду у прилог позитивног исхода придруживању Србије Европској Унији. Такође, Србија је у економском, безбедоносном, политичком, друштвеном и културном смислу и даље оптерећена наслеђем неких прошлих времена. И даље постоји дезорјентисаност у спољнополитичком курсу, јер, између осталог, не постоји јасно дефинисана Стратегија спољне политике. Једино решење је бржи/ефективнији економски раст, који је јако тешко постићи у сиромашној и већ дуго девастираној земљи.

Кључне речи: међународна политика РС, владајуће политичке елите, спољнополитичка стратегија РС, ЕУ, алтернативе.

1. УВОД

Спољна политика Републике Србије (у свим облицима њеног постојања, посебно после Другог светског рата) је у последњих неколико деценија у жижи јавности - од Покрета несврстаних и међународног угледа у свету; преко санкција, изолације и рата, до повратка на пут придруживања Европској Унији. Може се рећи да су међународни односи изузетно важни како за изградњу имиџа Србије у свету, тако и за развој сопственог идентитета на унутрашњем плану, посебно после распада СФРЈ. Србија се одувек налазила на “раскршћу путева” између Истока и Запада, али и после распада социјалистичке Југославије, није јасно да ли се креће ка Европи. Политичке елите су, наравно, кључни чинилац међународних односа Србије са ближим и даљим окружењем, па су и њихове одлуке и потези кључни за будуће позиционирање Србије у датом контексту.

У протеклој деценији или више стално се говори о одређивању смера у коме би требало да иде спољна политика РС и како би Србија требало да заузме чвршћи став према придруживању ЕУ, али и да уопштено чвршће дефинише своју међународну политику, посебно према великим силама, међутим „с обзиром на претходна историјска искуства, песимизам једног броја наших истраживача очигледно није неутемељен. Он, у ствари, представља опомену оном типу закључивања (...) према којем је *Србија неповратно ступила на стазу која директно води у Европу*“⁽¹⁾.

Како Лазић наводи, у периоду од 1950. до 1990. расцеп између Истока и Запада постојао је и на идеолошкој и на организацијско-институционалним основама. Када је дошло до сукоба са Стаљином, комунистичка Југославија се силом прилика окренула Западу, тако да је општи образац постао „Ми смо различити и од Истока и од Запада“ то јест „несврстани“, а „у стварности постојао је противречан спој: и Исток и Запад“⁽²⁾, који постоји и данас. И за период после 2000. се може рећи да је спољна политика била и јесте у процепу између Истока и Запада. Колико је то балансирање било и колико јесте повољно или неповољно, због обима ствари, не може бити предмет овог рада. Међутим, увек може да се постави

1) Младен Лазић, *Промене и отпори*, Филип Вишњић, Београд, 2005, стр. 28.

2) Исто, стр. 20-21.

питање да ли је ЕУ заиста стратешки циљ или је просто неизбежно решење из безбедоносних, економских и/или политичких и других разлога? Или је алтернатива нешто треће?

За спољну политику РС јесу најважнији односи са великим силама, али и билатерални/мултилатерални односи са великим бројем држава, као и учешће Србије у међународним организацијама. Посебно је важно заузети став према чланству у НАТО-у, јер је политика војне неутралности илузорна и не води разрешењу спољнополитичког статуса Србије у односу према ближем и даљем окружењу. Такође, Србија би требало да заузме став према свом месту и својој улози у региону Западног Балкана и Југоисточне Европе, али и према постојању чврстог институционалног оквира - на првом месту - усвајања Стратегије спољне политике.

Може се рећи да је наизглед брже приближавање ЕУ у протекле четири године последица усмерења (нове) владајуће политичке елите, али је исто тако и последица структурних предуслова који су створени за време претходне власти. Требало би имати у виду да су 2011. ухапшена последња два хашка бегунца - Ратко Младић и Горан Хацић, а да је споразум о придруживању потписан три месеца пре председничких и парламентарних избора 2012. Може се рећи да је створена добра основа за даље преговоре, али и да је садашња власт искористила постојеће структурне позиције за даљи развој ситуације у корист придруживања Србије ЕУ. Неки истраживачи с правом наглашавају да нема никакве разлике између Тадићеве и Вучићеве политике³⁾ и да је политичка коалиција СНС-а у потпуности наставила унутрашњу и спољну политику претходних влада – почев од питања КиМ до усмерења Србије ка ЕУ.⁴⁾

Контекст ове теме чине како унутрашње тако и спољне околности у којима се налази РС, а које су нашироко познате. Унутрашње стање у Републици Србији после 2000. карактеришу бројна нерешена питања - лоша економска ситуација, проблеми са инвестицијама, спољнотрговински дефицит, незапосленост и комешања на тржишту рада, слаб приватни сектор, велики број последица лоших приватизација, итд. Списку се чини да нема краја. На глобалном плану у току су велике кризе на чијем решавању мање више сарађују или се сукобљавају највеће светске силе. Садашње вла-

3) Момчило Суботић, „Избори у Србији 2016 – политички повратак опозиције“, *Политичка ревија*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 2/2016, стр. 39.

4) Исто, стр. 40-41.

дајуће политичке елите приморане су да промовишу спољну политику РС током значајних дешавања у ближем и даљем окружењу, попут украјинске кризе, сиријске кризе, терористичких напада у Европи, мигрантске кризе, Бреگزита, итд. На глобалном плану померања се дешавају и у области међународне економије. Због несугласица водећег троугла политичких светских сила: САД, ЕУ (понајвише оличене углавном у политици Савезне Републике Немачке) и Русије, земље „Трећег света“ на челу са Русијом створиле су тзв. БРИКС, који поред Русије, чине Кина, Бразил, Индија и Јужна Африка. Овај савез има за циљ да постане противтежа моћи САД и америчког долара, а можда је то и зачетак новог светског поретка који ће наступити највероватније у наредне две до три деценије.

2. ИНТЕРЕС СРБИЈЕ ДА СЕ ПРИКЉУЧИ ЕУ И ЊЕНЕ АЛТЕРНАТИВЕ

Усмереност Србије ка Европи постоји још од 60-их година ХХ века. Међутим, Србија средином 2017. и даље нема стратешки документ којим су дефинисани међународни циљеви и односи. Иако је 14. децембра 2015. отворено поглавље 35, чиме је званично започет процес предприступних преговора Србије и ЕУ, не значи да ће Србија на крају и постати део ЕУ. За скептицизам према европским интеграцијама има више разлога, јер постоји реална могућност да се цео процес развуче на дуги низ година, да се ЕУ у међувремену разједини, да се промене интереси владајућих елита услед промене центара моћи у свету, итд. Такође, како Антонић наводи: „Иако српска политичка елита, засад, већином искрено жели у ЕУ, она по правилу не размишља о томе шта ће морати да уради ако се тај њен циљ изјалови – било због спољних разлога (...), било због унутрашњих учинака“⁵⁾.

Ако се размотре неки аспекти политике ЕУ и потези актуелних политичких елита, може се рећи да постоји колизија у циљевима које поставља ЕУ свим својим чланицама и онога што се у Србији дешава на унутрашњем плану. На пример, неки од принципа на којима почива развој ЕУ су регионализација и децентрализација, што је у Србији у потпуности занемарен дискурс. После политич-

---

5) Слободан Антонић, *Лоша бесконачност: прилози социологији српског друштва*, Службени гласник, Београд, 2012, стр. 194-195.

ких промена 2012/2014/2016. Министарство регионалног развоја и локалне самоуправе је преименовано у Министарство за државну управу и локалну самоуправу, а политику регионалног развоја преузело је Министарство привреде, чиме је регионални развој деградиран на одсек у оквиру поменутог министарства, а „остатак“ послова пребачен на неке владине агенције попут Развојне агенције Србије. Још један у низу примера је отварање поглавља 25 о науци и истраживању, а у реалности, у Србији су већ неко време затворене линије финансирања научних пројеката и наука је у великој мери деградирана.

Недостатак јасне визије владајућих политичких елита умногоме говори о латентној незаинтересованости или недостатку жеље да се реализује процес придруживања ЕУ, а отвара и питање да ли уопште постоји разматрање алтернатива? Овакав став политичких елита је, најблаже речено, несмотрен и лакомислен. Може се рећи да основни проблем Србије јесте елита: „њено стратешко опредељење последњих деценија је било најчешће погрешно. Током деведесетих, када је светскосистемска коњукура била повољна за интеграциони модел модернизације, владајућа елита је водила конфронтирајућу и изолациону политику (...). Након 2000. године, елита је променила стратегију, али је пропустила да уочи да „развој преко позива“ нужно подразумева постојање „позива“, тј. добре воље и јасног интереса централних земаља да интегришу неко (полу)периферијско друштво“⁶⁾.

Тема уласка Србије у ЕУ изазива контроверзне ставове, како код политичара тако и код „обичних“ грађана Србије. У медијском дискурсу се користе различита средства утицаја на примаоце порука – од јаких језичких аргумената до различитих мултимодалних средстава.⁷⁾ Стефановић и Глођовић су анализирале текстове у периоду 2004-2014, из штампаних дневних медија, на основу чега су дошле до закључка да је медијски дискурс на почетку више био оптимистичан, да би се у каснијим фазама окренуо скептицизму и песимистичним метафорама.⁸⁾

6) Исто, стр. 88-89.

7) Сандра Д. Стефановић и Аница В. Глођовић, „Карактеристике медијског дискурса на тему Србије и Европске Уније“, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 4/2015, стр. 296.

8) Исто, стр. 309.

У научним круговима постоје три усмерења када је у питању улазак у Европу - евроинтеграцијски приступ, евроскептицизам и евроеализам. Неки аутори сматрају да су на дуже стазе предности уласка у ЕУ: уређено друштво, економски опоравак земље и подизање нивоа конкурентности, али и повећање безбедности услед чланства у НАТО-у. Ђукановић сматра да је улазак Србије и других земаља Западног Балкана у ЕУ кључно за стабилизацију региона и спречавање поновног, евентуалног, разбуктавања етнонационализма⁹⁾. Међутим, ЕУ није у стању да реши ни сопствене безбедоносне проблеме ако се узму у обзир чести терористички напади у најразвијенијим европским земљама. Са друге стране, недостаци су присиљавање од стране ЕУ да Србија прекине своје везе са Русијом (укидање Споразума о спољној трговини, између осталог), да се одрекне дела своје суверене територије и призна Косово, да изгуби свој идентитет и део територијалног интегритета, итд. Између осталог, имајући у виду стање у коме се налази српска привреда, постојао би и више него иницијални шок, приликом придруживања, који се тиче међународне конкуренције и прилагођавања привреде Србије захтевима ЕУ, а који би у великој мери угрозио српску привреду.

Изразити евроскептици наводе разлоге против уласка Србије у ЕУ. Тако дугогодишњи радикал Дејан Мировић сматра да залагање за улазак Србије у ЕУ прати неколико митова који немају везе са стварним стањем ствари, попут мита о страним инвестицијама (показало се да је однос страних инвестиција и дефицита у буџету у корелацији). Остали „митови“ се односе на излазак домаћих произвођача на тржиште ЕУ, на европске плате у фирмама које су купили Европљани; затим, на спречавање мигрирања младих услед нових шанси за запошљавање, као и на прилив велике количине новца из ЕУ фондова¹⁰⁾. Без обзира на позамашну и у великој мери тачну аргументацију, основна мана овог приступа је што не спомиње алтернативу. Има оних „који позивају Србију да се окрене стратешком партнерству са Русијом, уз трајни останак у статусу кандидата за улазак у Европску Унију“¹¹⁾.

9) Драган Ђукановић, „Западни Балкан: од сукоба до евроинтеграција“, *Годишњак ФПН*, бр. 3/2009, стр. 504.

10) Слободан Антонић, *Лоша бесконачност: прилози социологији српског друштва*, Службени гласник, Београд, 2012, стр. 179-182.

11) Исто, стр. 194.

Међутим, јако је тешко дефинисати шта је то национални интерес једне државе и у спољнополитичком и у безбедоносном смислу, јер превасходно постоји разлика између националног интереса малих и великих држава – мале теже да опстану и да се економски развију док велике немају тај проблем, већ им је циљ да прошире свој утицај на међународном плану.¹²⁾ На одређење националног интереса утиче и целокупан контекст у коме се остварује спољна и безбедоносна политика једне земље. На тај контекст утичу различити чиниоци који долазе и из спољњег и унутрашњег окружења државе, а могу бити економски, политички, културни, војни, историјски, итд. Језгро националног интереса чини физички опстанак државе, а променљиви сегмент националног интереса је прилагођавање спољне (и безбедоносне) политике глобалним утицајима, тј. утицајима из окружења.¹³⁾ Управо се из овог разлога дешава да мање земље, попут Србије, често експлицитно не саопштавају своје националне интересе попут великих сила. Разлози за суздржавање су различити ако се, поред глобалних утицаја, узму у обзир и наслеђе прошлости, тренутна економска и политичка динамика, као и безбедоносна ситуација са/у земљама у окружењу.¹⁴⁾

Дакле, у научним и стручним круговима као алтернатива ЕУ најчешће се спомиње Русија. У односу Србије и Русије, према Лазичићу, постоје барем два разлога идентификације са Русијом. Прво, упркос увреженом мишљењу да постоји идентификација са руским комунизмом, у ствари постоји идентификација са руским православљем. Друго, постоји идентификација на идеолошкој основи и то због често претераног наглашавања успеха модернизације у СССР-у¹⁵⁾. Такође, Србија је земља посматрач у ОДКБ (Организација за колективну безбедност и сарадњу - организација која је створена да буде пандан ОЕБС-у) од 2013. године, а са Русијом одавно има верску, економску, културну и политичку сарадњу.

Међутим, Русија ни у свом спољнополитичком документу ни у медијским изјавама нема неког претераног интереса за Србију, барем не конкретнoг. Као што наводи Миша Ђурковић: „Из позиције неког ко покушава да схвати правце кретања вектора великих стра-

---

12) Милан Липовац, Иван Р. Димитријевић, „Национални интерес као аналитички концепт: могућности за анализу националног интереса Србије“, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 4/2015, стр. 89.

13) Исто, стр. 99.

14) Исто, стр. 105.

15) Младен Лазичић, *Промене и отпори*, Филип Вишњић, Београд, 2005.

них сила које су традиционално најважније за развој прилика на Балкану, истраживач међународних односа највише проблема има да разуме правце деловања савремене политике Русије¹⁶⁾. Према једном новијем истраживању, развој тзв. „меке моћи“, тј. мрежа сарадње и релационог капитала између припадника елите, у руској спољној политици је усмерено на четири, за Русију стратешки најважније, земље: Украјину, Белорусију, Казахстан и Грузију. „За све остале земље важи стари принцип директног наступа према врховима власти, бизниса и безбедносних структура“¹⁷⁾.

Са друге стране, Суботић наглашава да постоји интерес Русије за Србију, а да свакако постоје повремене „опомене“ шта јесте, а шта не у спољнополитичком интересу Србије. Томе сведочи и Вучићева посета Путину, „када је Владимир Путин поновио да Русија остаје привржена поштовању и заштити суверенитета и територијалног интегритета Србије као и принципима (...) развијања свестраних односа Русије и Србије“¹⁸⁾. Такође, иако подржавају опредељење Србије за ЕУ, улазак Србије у НАТО пакт је за Русију неприхватљив.¹⁹⁾

Када је у питању чланство у НАТО-у, иако се тврди да смо војно неутрални, реално постоје препреке за то чланство, тако да је питање шта би политичке елите у Србији одлучиле када такав потез не би угрожавао однос Србије и Русије. Поред тога што НАТО у јавности Србије нема подршку (пре свега због бомбардовања 1999. године), као што је речено, ни Русија није равнодушна пред таквим кораком Србије. Како Душан Рељић наводи: „последица осцилирања Београда између Запада и Русије јесте да се обе стране труде да спрече да се Србија политички „настани“ у „дворишту“ такмаца²⁰⁾.

Не обазирјући се само на питање чланства Србије у НАТО-у, легитимно је питати се и да ли је могуће да савремена држава у глобализованом свету буде и остане неутралан политички актер? Како Стојановић наводи, фактори који су предуслов војне неу-

16) Миша Ђурковић, „Савремена руска спољна политика и Србија почетком XXI века“, *Култура полса*, бр. 17/2012, стр. 2.

17) Исто, стр. 21.

18) Момчило Суботић, „Избори у Србији 2016 – политички повратак опозиције“, *Политичка ревија*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 2/2016, стр. 46.

19) Исто, стр. 47.

20) Душан Рељић, *Русија и Западни Балкан*, преузето са: <http://www.isac-fund.org/download/Rusija%20i%20zapadni%20balkan.pdf>, 12.01.2016., стр. 15.

тралности су геостратешки положај, стабилност унутрашње безбедносне ситуације, економска моћ државе, могућности за развој сопствених војних снага, итд., а све поменуто тренутно и не иде у прилог војне неутралности Србије.²¹⁾

Оно што се назире је да униполарни светски поредак по моделу САД налази своју противтежу на Истоку. До стварања новог светског поретка сигурно неће доћи ни брзо ни лако, али је све извесније да ће у свету, у наредном периоду, доћи до прерасподеле моћи. Притом, поред БРИКС-а и ОДКБ-а, постоји и ШОС (Шангајска организација за сарадњу), а све државе чланице ових савеза претендују на то да заједно постану нов центар моћи. Сведоци смо бројних дешавања на глобалној сцени у протеклих годину дана који „узнемирују“ доскора идиличну слику мултиполарног света, почев од изласка Велике Британије из ЕУ, преко избора Доналда Трампа (Donald Trump) за председника САД и његове наизглед изолационистичке политике, све до нових терористичких напада који се шире Европом, итд.

Такође, спољна политика владајућих политичких елита не може да се посматра без осврта на њен економски аспект. Спољашње економске околности укључују спољнотрговинску политику РС са другим државама којом „држава регулише међународне трговинске активности“²²⁾. Када је у питању спољна трговина РС, партнер број један је ЕУ, из које се увози високотехнолошка роба, а у ЕУ се извозе примарни производи. Партнер број два је, наравно, Русија са којом исто имамо спољнотрговински дефицит. Поређења ради, спољнотрговинска робна размена (на годишњем нивоу) са САД износи око пола милијарде долара, са Русијом око две милијарде, а само са Немачком (без остатка ЕУ) око три милијарде евра. Русија нам је, такође, велики кредитор, тако да је Србија задужена код Русије за око милијарду и по евра од чега је 800 милиона за изградњу железнице²³⁾.

На спољнополитичком плану, Србија се економски јако повезује и са Кином, о чему сведочи посета кинеског председника у јуну 2016. године, када је потписан Споразум о свеобухватном

---

21) Игор Н. Стојановић, „Политичка неутралност и савремена држава у токовима глобализације“, *Политичка ревија*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 3/2015, стр. 205.

22) Стеван Рапаић и Драгана Дабић, „Спољнотрговински аспект приступања Републике Србије Европској Унији“, *Међународни проблеми*, бр. 3/2013, стр. 348.

23) Исто, 341-346.

стратешком партнерству, који Кина није потписала ни са једном другом државом Централне и Источне Европе²⁴⁾.

Србија се налази у јако тешком положају када је међународна економија у питању и мора на све начине да заштити своје грађане: „Основни сценарио развоја, у наредном периоду, заснован је на повећању удела фиксних инвестиција за повећање БДП-а, смањењу удела јавних расхода, повећању нивоа извоза роба и услуга, уз смањење удела дефицита текућих трансакција у БДП-у и спуштање инфлације на још нижи ниво“²⁵⁾ (Весић, 2014:392). Ако Србија буде инсистирала на предузимању економских мера које ће ојачати привреду, то ће бити јако корисно за опоравак српске привреде на унутрашњем нивоу, али и за одабир адекватне спољне политике.²⁶⁾ Да би се уредила држава у економском смислу, неопходно је доношење одређених мера и закона - за либерализацију трговине, затим, закони којима бисмо се штитили од конкуренције, али пре свега доношење привредних закона којима би се побољшали услови за привлачење инвеститора, како домаћих тако и страних.

3. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Када је у питању спољна политика РС, за почетак Србији недостаје спољнополитичка Стратегија. На првом месту требало би да се користе историјска позитивна искуства Србије у досадашњој спољној политици, али и да се прате тренутна глобална и регионална дешавања, као и да се предвиђају сценарији будућег развоја. Та стратегија би требало да се заснива и на научним анализама и предвиђањима како глобалне тако и регионалне ситуације, у израду би требало да се укључи више ресорних министарстава, а требало би да цео процес буде транспарентан и да се један такав документ стави на јавну расправу. Такође, важно је користити и искуства других земаља у транзицији²⁷⁾.

На основу свега раније наведеног, нејасно је где се налази безбедносни интерес Србије. На први поглед се може учинити да је

---

24) Момчило Суботић, „Избори у Србији 2016 – политички повратак опозиције“, *Политичка ревија*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 2/2016, стр. 56.

25) Добрица Весић, „Прилагођавање привреде Србије регионалним и европским интеграцијама“, *Међународни проблеми*, бр. 3-4/2014, стр. 392.

26) Стеван Рапаић и Драгана Дабић, „Спољнотрговински аспект приступања Републике Србије Европској Унији“, *Међународни проблеми*, бр. 3/2013, стр. 345.

27) Драган Ђукановић и Ивона Лађевац, „Приоритети спољнополитичке стратегије Републике Србије“, *Међународни проблеми*, бр. 3/2009, стр. 348.

то ЕУ, али у смислу унутрашње безбедности, ЕУ је све мање безбедна. Владајуће политичке елите у Србији воде политику војне неутралности, али је то мач са две оштрице. Док Америка наоружава Хрватску, Русија опрема Србију борбеним авионима и хеликоптерима, а ради се и на унапређењу ракетног система војске Србије који је умногоме застарео. Притом, војна сарадња са Русијом је у најмању руку дискутабилна, јер се Србија и даље налази у „процепу“ између захтева Русије и захтева НАТО и ЕУ. А наши званичници и даље иду у Европу и колико год да се инсистира на безбедоносним, трговинским и политичким спонама са ЕУ и без обзира на почетак процеса придруживања, све је обавијено извесном сумаглицом, нејасно и до краја недефинисано да се не може разлучити шта ће на крају бити исход. Можда је воља и решеност наших политичких елита да испуне тај план, али је то одавно јалов план, пре свега због глобалних превирања која су на снази. Стога ни национални интерес Србије није јасно дефинисан, као што је случај и са већином малих и угрожених земаља, распарчаних и ослабљених у сваком смислу.

Дакле, не може се рећи да је безбедоносни и стратешки интерес Србије у уласку у ЕУ, али се може закључити да су истовремено алтернативе слабе или непостојеће. ЕУ поставља превисоке захтеве, а Русија нас подржава, али нас у суштини „држи на леду“. Алтернатива је скоро непостојећа, јер се ништа конкретно и не нуди. Као што се, из текста може закључити, Русија не показује никакав директан интерес за Србију, упркос општенародном поистовећивању са „православном браћом“, а ЕУ нас баш и не жели јер је преоптерећена својим проблемима, између којих су најизраженији економски, затим криза миграната и презасићење проширењем 2007., али нас итекако условљава. Врло је могуће и да процес учлањења остане „укопан“, јер уколико се Србија не одлучи да призна Косово, Европа ће се највероватније повући из преговора.

Такође, Србију прати сиромаштво последња два века (укључујући овде и комунистички период дириговане производње и великих задуживања), које је понајвише изазвано ратовима и спољашњим политичким околностима, које су одувек биле ван нашег домашаја. Уз све то, потези политичких елита су умногоме били погрешни последњих деценија. Дакле, једна потпуно песимистична слика. Србија је и даље оптерећена свим ратовима који су задесили Балкан у последњих тридесетак година, и даље се бори

са побољшањем свог имиџа у свету, и даље има много унутрашњих нерешених проблема, економски је слаба и неконкурентна. Србији је потребно јачање изнутра, у сваком смислу.

Излагање у овом раду до сада, између осталог, служи да би показало колико је целокупан процес придуживања ЕУ спор и неизван. Пошто у међународној политици, велике силе одређују правила игре, може се рећи да ЕУ (заједно са другим силама) одређена питања спољне политике Србије решава онако како сматра да би требало, док се Србији оставља на слободу да реши мало тога, превасходно своје унутрашње уређење државе, система, али не и питање суверенитета. Међутим, уколико смо за Европу, правила су таква и нема места приговорима. Увек нам остаје опција да балансирамо између сила, при чему нема гаранција да нас ситуација на глобалном или регионалном плану неће приморати да заузмемо страну.

Ауторка је мишљења да са или без уласка у ЕУ, Србија мора имати алтернативу уколико жели да буде озбиљна држава, а најбоља алтернатива је привредни раст. Тај раст је могуће постићи само адекватним мерама штедње, које су тешко изводљиве код већ посве сиромашног народа. Србија је држава која мора да ствара за будућа поколења и излази из дугова, да извози робу и налази тржишта широм света. Проблем је што је један део Србије, којој припада и ауторка, скептичан да ће се то икада догодити.

ЛИТЕРАТУРА

- Антонић, Слободан, *Лоша бесконачност: прилози социологији српског друштва*, Службени гласник, Београд, 2012.
- Весић, Добрица, „Прилагођавање привреде Србије регионалним и европским интеграцијама“, *Међународни проблеми*, бр. 3-4/2014, стр. 376-394.
- Ђукановић, Драган и Лађевац, Ивона, „Приоритети спољнополитичке стратегије Републике Србије“, *Међународни проблеми*, бр. 3/2009, стр. 343-364.
- Ђукановић, Драган, „Западни Балкан: од сукоба до евроинтеграција“, *Годишњак ФПН*, бр. 3/2009, стр. 495-506.
- Ђурковић, Миша, „Савремена руска спољна политика и Србија почетком XXI века“, *Култура полиса*, бр. 17/2012, стр. 1-26.

Овај рад је примљен 6. маја 2017. године а прихваћен за штампу на састанку Редакције 21. јуна 2017. године.

- Лазић, Младен, *Промене и отпори*, Филип Вишњић, Београд, 2005.
- Липовац, Милан и Димитријевић, Иван Р., „Национални интерес као аналитички концепт: могућности за анализу националног интереса Србије“, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 4/2015, стр. 87-108.
- Рапаић, Стеван и Дабић, Драгана, „Спољнотрговински аспект приступања Републике Србије Европској Унији“, *Међународни проблеми*, бр. 3/2013, стр. 341-364.
- Рељић, Душан, *Русија и Западни Балкан*, преузето са: <http://www.isac-fund.org/download/Rusija%20i%20zapadni%20balkan.pdf>, 12.01.2016.
- Стефановић, Сандра Д. и Глођовић, Аница В., „Карактеристике медијског дискурса на тему Србије и Европске Уније“, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 4/2015, стр. 293-312.
- Стојановић, Игор Н., „Политичка неутралност и савремена држава у токовима глобализације“, *Политичка ревија*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 3/2015, стр. 191-208.
- Суботић, Момчило, „Избори у Србији 2016 – политички повратак опозиције“, *Политичка ревија*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 2/2016, стр. 37-64.

Marija Todorovic

STRATEGIC ORIENTATION OF SERBIA AND RULING POLITICAL ELITES

Resume

This paper deals with international politics of the ruling political elites in Serbia, primarily towards the EU. The conclusion is that one can not say that it is a security and strategic interest of Serbia to join the EU, but also the alternative is weak or non-existent. The alternative is almost non-existent because Russia does not show any direct interest in Serbia, and EU has very high demands, which include lossing territorial integrity and a part of our identity – not just KIM, but also our political and economical relations to the East. Also, EU doesn't have an emergency need to expand and has it's own problems – economy, safety (terrorism), politics (Brexit), etc.

So, today, global and regional political circumstances are very unfavorable, everything happens fast, with great turmoil, and in this context it is very difficult to predict future developments. In addition, the moves of political

elites have largely been wrong in recent decades, and today's foreign policy is undefined and only seemingly transparent. Thus, a completely pessimistic picture. But it is not uncommon to have an undefined national interest when you have a small and weak country. Serbia is still burdened by all the wars that have plagued the Balkans in the last thirty years, still is struggling with its image in the world, still has a lot of internal problems unsolved and is economically weak and uncompetitive. Serbia needs a new bilateral / multilateral alliances, new markets for the export of finished products and general economic growth. In short, strengthening from the inside, in every sense.

There is still no strategy of foreign policy, and foreign policy objectives are not the same as the poles. Entire process of the EU accession is slow and uncertain. Serbia no longer has, after the breakup of Yugoslavia, the geostrategic nor political nor economic or social importance in the Balkans. Now that we are disintegrated we have to adjust to the situation and choose the best option for us from what was offered, but this is largely nothing. The politics of a politically neutral position is an illusion that can not hold for so much long, but to choose side is a two way street – we lose in the East or we lose in the West. Both options are impossible.

The author is of the opinion that with or without entering the EU, Serbia must have an alternative and the best alternative is economic growth. This growth can be achieved only with adequate austerity measures, which are difficult to implement when you already have a quite poor nation. Serbia is a country that has to create for future generations and to get out of the debt and has to export its goods to markets around the world. The problem is that one part of Serbia, to which the author belongs, is skeptical that it would ever happen.

Keywords: international politics of Republic of Serbia, ruling political elites, foreign policy strategy of RS, EU, alternatives.